

ATVEJIS 4

VLOG'AS (VAIZDO TINKLARAŠTIS)

Nuotrauka: pexels.com

Atvejyje analizuojamus vlog'us galite peržiūrėti paspaudę šias nuorodas:

Vlog'as Nr. 1: <https://www.youtube.com/watch?v=vbe4ynSzqo4> (žiūrėti 00:00–04:00).

Vlog'as Nr. 2: <https://www.youtube.com/watch?v=DRzpDqqB2fk> (žiūrėti 00:00–05:00).

Vlog'as Nr. 3: <https://www.youtube.com/watch?v=bMfmFNp5zxc> (žiūrėti 00:00–03:00).

Įspėjimas: žiūrint vlog'ų ištraukas, transliuotojas įterpia ir reklamų.

Metodinę priemonę parengė Živilė Mičiulytė, dokumentinio kino ir teatro režisierė

Bendrosios kompetencijos: komunikavimo, pažinimo, socialinė pilietinė, iniciatyvumo ir kūrybingumo, asmeninė bei kultūrinė.

Specialieji gebėjimai: mokiniai susipažins su pagrindiniais vlog'ų (vaizdo tinklaraščių) bruožais, kelio-
mis skirtingomis jų rūšimis, gebės pastebėti pagrindinius audiovizualinės kalbos elementus juose, susipa-
žins su saugumo gairėmis, aktualiomis kuriant vlog'us.

VLOG'AS (VAIZDO TINKLARAŠTIS)

Vlog'as (arba vaizdo tinklaraštis; angl. *vlog*) yra audiovizualinis kūrinys, dar vadinamas videodienoraščiu, kuriame *vlogger'is* (-ė) dalijasi savo mintimis, atradimais, pastebėjimais. Vlog'ai dažniausiai talpinami asmeninėse paskyrose „Youtube“ platformoje (todėl jų autoriai dar yra vadinami *youtube'riais*). Vaizdo tinklaraščių gali būti labai įvairių, skirtų įvairioms temoms. Tai mados, kosmetikos, kompiuterinių žaidimų, gyvenimo būdo, produktų apžvalgos, kelionių išpūdžiai ir rekomendacijos ir pan. Egzistuoja ir labai specifinių vlog'ų, pavyzdžiui, skirtų padėti gedėti netekus artimo žmogaus – tokiuose vlog'uose jų autoriai dalinasi savo išgyvenimais, patirtais (arba patiriamais pačio filmavimo metu) panašiose situacijose. Kiekviena vlog'o rūšis turi jai būdingus audiovizualinius elementus, tačiau visiems yra būdinga tai, jog bent dalį vlog'o laiko autorius save filmuoja žiūrėdamas tiesiai į kamerą ir dalijasi savo mintimis. Kiti naudojami audiovizualiniai elementai priklauso nuo konkrečios vlog'o rūšies ir autoriaus kūrybinių pasirinkimų.

Svarbu suprasti, jog vlog'as yra vieno žmogaus nuomonė, kuri nebūtinai turi būti argumentuota ir pagrįsta objektyviais šaltiniais. Vlog'uose pateikiamos informacijos objektyvumas ir nešališkumas nėra taip kontroliuojamas ir prižiūrimas, kaip, pavyzdžiui, žiniasklaidos, kurios darbas daugelyje šalių yra prižiūrimas atitinkamų institucijų. Vienose vlog'ų rūšyse subjektyvumas nėra trūkumas (pavyzdžiui, kelionių ar gyvenimo būdo vaizdo tinklaraščiuose), bet kituose, kuriuose yra kalbama, pavyzdžiui, apie mokslinius ar politinius reiškinius, objektyvumo nebuvimas, selektyvus faktų parinkimas ir nuomonės neargumentavimas gali būti didelis trūkumas.

NUOMONĖS FORMUOTOJAI

Atsiradus socialiniams tinklams, turinio kūrėjai pasikeitė: jei anksčiau informaciją dažniau gaudavome iš klasikinių informacijos šaltinių, tokių kaip spauda ir televizija, tai dabar sukurti turinį ir juo pasidalyti su didžiuliu kiekiu žmonių bei tapti turinio kūrėju gali bet kas. Atsiradus socialiniams tinklams, išpopuliarėjo ir **nuomonės formuotojai** (angl. *influencer*), t. y. žmonės, kurie turi didesnę sekėjų ratą ir daro jiems įtaką. Šiandieniai influenceriai yra aktyviausi būtent socialiniuose tinkluose. Svarbu suvokti, jog populiarius vlog'ų kūrėjai taip pat yra **influenceriai**, t. y. už vlog'ų kūrimą jie gauna atlygį. Todėl nereikėtų visos informacijos, kurią nuomonės formuotojai pateikia asmeninę ir tikrą, tokia ir laikyti, nes kartais tai būna tiesiog reklama. Reklama visur (taip pat ir socialiniuose tinkluose) privalo būti pažymėta, t. y. autorius turi nurodyti, kad tai yra reklama, tačiau tikrai ne visi influenceriai tai daro, o kontroliuoti socialinius tinklus šiuo atžvilgiu yra ganėtinai sudėtinga. Todėl neretai influenceriai kuria ir nepažymėtą reklamą, – nors tai yra įstatymų pažeidimas.

SKIRTINGOS VLOG'Ų RŪŠYS IR JIEMS BŪDINGI AUDIOVIZUALINIAI ELEMENTAI

Vlog'as Nr. 1. Tai – kompiuterinių žaidimų vlog'as, kurio autorė yra Tiffany Michelle Garcia. Jos profilio „Youtube“ kanale vardas – *iHasCupquake*, ji turi 6,93 mln. prenumeratorių. Tokių kompiuterinių žaidimų vlog'ų esmė – autorius komentuoja žaidimą, kurį žaidžia (girdimas ne tik jo balsas, bet ir žaidime esantys garsai: muzika, specialieji efektai). Šiame vlog'e yra tik keli audiovizualiniai elementai: į kamerą kalbanti vlog'erė ir jos žaidžiamas kompiuterinis žaidimas. Pradžioje matome tik pačią vlog'o autorę, kuri pristato žiūrovams, ką jie matys. Vėliau visame ekrane matome jos žaidžiamą žaidimą ir retkarčiais pačią vlog'o autorę ekrano kampe. Didžioji dalis kompiuterinių žaidi-

Vlog'erė, žiūrinti ir kalbanti tiesiai į kamerą

mų vlog'ų yra kuriami naudojantis tik šiais dviem elementais, o vaizdo tinklaraščio sėkmę lemia įdomių žaidimų pasirinkimas, pats žaidimo proceso įdomumas, komentavimas – t. y. vlog'o kūrėjo asmenybė.

Tokie kompiuterinių žaidimų vlog'ai yra žiūrimi dėl kelių priežasčių. Pirmoji – prieš pirkdami žaidimą vartotojai gali pasižiūrėti, kaip jis atrodo, ir nuspręsti, ar jiems bus įdomu jį žaisti, t. y. ar jie tikrai nori jį nusipirkti. Kita priežastis – žiūrint, kaip kitas žmogus žaidžia (ypač jei tas žmogus yra patyręs žaidėjas), galima mokytis ir tobulinti savo paties žaidimo įgūdžius. Dar viena priežastis (kuri tinka visiems vlog'ams, ne tik kompiuterinių žaidimų) – žiūrima dėl pačio vlog'erio asmenybės, t. y. jis (ji) yra kažkuo išskirtinis, įdomus žmogus, kurį norisi sekti. Kartu tai leidžia būti tam tikros internetinės bendruomenės nariu, priklausyti vlog'erio fanų klubui ir turėti bendraminčių.

Vlog'as Nr. 2. Tai yra kelionių vlog'as, kurio autorius *Fearless & Far*, jis turi 416 tūkstančių prenumeratorių „Youtube“. Šiame vlog'e taip pat yra naudojamas visiems vlog'ams būdingas elementas – autorius, žiūrintis ir kalbantis tiesiai į kamerą, – tik čia šis elementas naudojamas dviem skirtingais būdais. Pirmasis – kalbėdamas į kamerą autorius filmuojasi kambaryje; antrasis – vloger'is pats save filmuoja įvykio vietoje, t. y. slapta besilankydamas apleistame „Disney“ pilių mieste-vaiduoklyje Turkijoje, kuris taip ir nebuvo apgyvendintas. Toks medžiagos, filmuotos įvykio vietoje, naudojimas pagyvina vaizdo įrašą, kadangi autorius komentuoja tai, ką mato tuo metu, o ne, pavyzdžiui, grįžęs namo pasakoja tai, ką matė.

Kompiuterinį žaidimą žaidžianti ir komentuojanti vlog'ėrė

Vlog'eris, žiūrintis ir kalbantis tiesiai į kamerą

Vlog'e taip pat naudojami įvairūs atskirai papildomai nufilmuoti kadrai iš lokacijos, apie kurią yra pasakojama, naudojami nufilmuoti kitose lokacijose ar galbūt nusipirkti asociatyviniai kadrai (pavyzdžiui, skaičiuojami pinigai; yra įvairių internetinių svetainių, kuriose galima nusipirkti jau nufilmuotų vaizdo įrašų ir juos naudoti savo kūrinuose). Kai kurie kadrai nufilmuoti iš oro, kameros judesys yra tolygus (primena kadrus iš kino filmo). Bet didžioji dalis medžiagos yra nufilmuota su „GoPro“ tipo kamera (maža kamera, kurią patogų pritvirtinti prie įvairių paviršių); tokių kadrų kinematografinė kokybė yra šiek tiek paprastesnė, tačiau šis filmavimo būdas kartu yra ir intymesnis, asmeniškesnis, labiau dokumentinis.

Įtampos šiam vaizdo įrašui prideda ir tai, jog autorius lokacijoje, kaip galime suprasti, yra nelegaliai (saugosi, kad jo nepastebėtų apsaugininkas), skamba dramatiška muzika. Toks rizikavimas ir taisyklių pažeidinėjimas norint sukurti gerą turinį gali būti vertinamas dviprasmiškai. Pavyzdžiui, šiuo atveju atrodo, kad vlog'eris, slapta filmuodamas teritoriją, kurioje būti negalėjo, nieko labai blogo nepadarė, tik papasakojo įdomią istoriją žiūrovams. Tačiau galbūt į šią teritoriją įeiti negalima ne be reikalo? Galbūt nepabaigti statyti pastatai yra pavojingi ir juose galima susižeisti? Taip pat egzistuoja įvairių vlog'ų, kurių dalis medžiagos nufilmuota nelegaliai, bet padeda išaiškinti institucijų ar atskirų asmenų daromus pažeidimus.

Šiame vlog'e yra ir labiau surežisuotų audiovizualinių elementų, pavyzdžiui, autorius praeina pro ant žemės padėtą kamerą (galima suprasti, jog jis kamerą padėjo tam tikroje vietoje, tada grįžo atgal ir praėjo pro ją

Kadrai iš įvykio vietos

imituodamas, kad filmuoja ne pats). Toks vlog'as gali priminti ir kelionių laidą, bet nuo jos skiriasi individualiu ir asmeniškiniu autoriaus požiūriu, tai tampa vienu svarbiausių elementų – vlog'o autorius yra ir laidos vedėjas, ir operatorius, ir dramaturgas, ir t. t.

Vlog'as Nr. 3. Tai yra eksperimentų vlog'as, jo autoriaus *Ryan's World* profilis turi 28,9 mln. prenumeratorių (jis yra vienas populiariausių vaikų vlogger'ių). Šio vlog'o audiovizualiniai elementai yra gana paprasti: vaiko atliekamą eksperimentą filmuoja jo mama, ją girdime kalbančią ir už kadro. Didžiąją laiko dalį ji filmuoja vlog'o autorių, Ryaną (turbūt teisingiau būtų sakyti, kad jo autoriai yra du, vaikas ir jo mama), kuris kalba į kamerą, kartais kamera nukreipiama į detales, kurias norima akcentuoti (pjaustomas muilas, muilas mikrobangų krosnelėje ir t. t.). Taip pat kai kurie kadrai yra pagyvinami animaciniais elementais, garso efektais, skamba muzika. Šio vlog'o tikslas – atlikti eksperimentą (kaip pasikeičia muilas mikrobangų krosnelėje) ir komentuoti jį atlikimo metu.

Vlog'eris, žiūrintis ir kalbantis tiesiai į kamerą + animacija

Detalė (pjaustomas muilas)

ATSARGUMAS INTERNETE

Socialinius tinklus nuolat lydi diskusija apie tai, kiek galima viešinti savo asmeninį gyvenimą, kokios yra tokio viešumo pasekmės psichologinei sveikatai. Vieno atsakymo tikrai nėra. Tačiau dar atsargiau yra žiūrėti į vaikus socialiniuose tinkluose: klausimas, ar vaikų filmavimasis savo ar tėvų kuriamuose vlog'uose nedaro jiems žalos, keliamas dar dažniau (panaši diskusija vyksta ir kalbant apie realybės šou, kuriuose filmuojami vaikai). Iš vienos pusės, tokia veikla turi teigiamų aspektų – tėvai, filmuojantys savo vaikus, tokiu netradiciniu būdu gali užsidirbti pinigų ir kartu praleisti su savo vaikais daug laiko. Tačiau yra ir kita pusė – kai jų gyvenimus fiksuoja ir internete talpina tėvai (o tai reiškia, kad jų atvaizdas bus pasie-

kiamas bet kuriam interneto vartotojui visą gyvenimą), vaikai gali prarasti savarankiškumo jausmą, patirti psichologinį diskomfortą. Kita problema – jeigu vaikai (nepilnamečiai asmenys) dirba, jų darbo sąlygos ir valandos yra gana griežtai apibrėžtos. Socialinių tinklų turinio kūrimui, nors tai taip pat galima laikyti darbu, tokių ribojimų nėra, t. y. atsakomybė, kad vaikas nedirbs ilgiau, nei gali, perkeliama tėvams. Kitas svarbus aspektas – vaikai ne visada gali pasipriešinti tėvų norams ir įtaigai, pasiduoda nenorui juos nuvilti, nors patys jaučiasi nekomfortiškai.

Patarimai vaikams ir paaugliams, norintiems kurti vlog'us ir jais dalintis socialiniuose tinkluose

- Niekada vlog'uose neatskleisti savo tikrojo vardo ir pavardės, o naudotis slapyvardžiu.
- Taip pat vlog'uose niekada neatskleisti ir kitos asmeninės informacijos (tokios kaip adresas, telefono numeris, asmeninė informacija apie artimuosius).
- Niekada neatskleisti informacijos apie asmeninius planus (pavyzdžiui, apie planuojamas arba esamas atostogas).
- Šios informacijos neatskleisti nei pačiuose vlog'uose, nei asmeninėse žinutėse, kurias parašo vaizdo tinklaraščio sekėjai.
- „Youtube“ kanale yra galimybė išjungti komentarus, t. y. neleisti po vaizdo įrašų rašyti komentarų. Neretai komentarai yra išjungiami po vaikų kuriamu turiniu, siekiant juos apsaugoti nuo galimų patyčių ir kitų neigiamų komentarų.

PAMOKOS PLANAS:

1. Pasikalbėkite su moksleiviais apie vlog'us: ar jie juos žiūri? Kokius žiūri ir kodėl būtent šiuos? Ar moksleiviai pasitiki vlog'eriais, kuriuos seka? Ar vlog'ai jiems pakeičia kitas informacijos gavimo priemones, pavyzdžiui, žinias? Kokie gali būti to privalumai ir trūkumai?
2. Padalinkite moksleivius į tris grupes. Kiekvienai grupei paskirkite vieną vlog'o ištrauką (iš tų trijų, kurios pristatytos medžiagoje). Kiekviena grupė turi pasižiūrėti savąją ištrauką, grupėje aptarti juose naudojamus audiovizualinius elementus ir kaip jie veikia žiūrovus bei padiskutuoti apie tai, kokia yra vlog'o tikslinė auditorija, t. y. kam jis yra skirtas. Vėliau kiekviena grupė turi visai klasei parodyti savojo vlog'o ištrauką ir pristatyti aptartus audiovizualinius elementus bei tikslinę auditoriją.
3. Kiekviena iš trijų grupių gauna temą, kuria turi padiskutuoti tarpusavyje ir išrašyti šio reiškinių plusus ir minusus (neigiamas ir teigiamas savybes): (1) vaikai vlog'eriai, (2) taisyklių pažeidinėjimas norint sukurti patrauklų turinį, (3) kompiuterinių žaidimų vlog'ų fenomenas – ar įdomiau žaisti, ar stebėti žaidžiantįjį? Grupė gali gauti tą temą, kuri siejasi su jų pristatytu vlog'u arba kaip tik atvirkščiai. Vėliau kiekviena grupė pasidalina savo mintimis su visa klase.
4. Pasvarstykite, kodėl vlog'ai tokie svarbūs (ypač jaunesnei auditorijai). Ar galėtų moksleiviai atsisakyti „YouTube“ kaip socialinio tinklo, t. y. nesilankyti jame? Kodėl? Ar vlog'ų žiūrėjimas padeda išmokti naujų dalykų? Numalšinti stresą? Palaikyti kontaktą su bendraamžiais? Kodėl vlog'ai pakeitė blog'us? Ar žiūrėti yra paprasčiau, nei skaityti? Kodėl? Kokie to plusai ir minusai?

NAMŲ DARBAI

Užduotis Nr. 1. Kiekvienas moksleivis turi išsirinkti vieną vlog'erį, kuris jam patinka. Tada išsirinkti vieną jo vlog'ą ir apie tą vlog'ą parašyti recenziją (400–500 žodžių). Recenzijoje turi būti pristatytas ir pats vlog'eris, ir vlog'as: jo forma (kokie audiovizualiniai elementai yra naudojami ir kodėl) ir turinys (kuo vlog'o turinys yra įdomus, išskirtinis, kokie šio vlog'o minusai, silpnosios pusės). Būtinai reikia argumentuoti, kodėl moksleivis mano vienaip ar kitaip.

Užduotis Nr. 2. Pamokos metu kiekvienas moksleivis turi pasiruošti trumpai (3–5 minutes) pristatyti savo recenzijoje aprašytą vlog'ą, argumentuoti, kodėl jį rekomenduotų pasižiūrėti visiems. Taip pat kiekvienas moksleivis turi paruošti informacinį lapą, kuriame būtų bent vienas stopkadras iš vlog'o, vlog'erio vardas ir vlog'o pavadinimas. Taip pat turi būti parašytas 1 ar 2 svarbiausi sakiniai apie vlog'ą. T. y. kiekvienas moksleivis turi skurti tam tikrą reklaminį-informacinį plakatą, skirtą jo pasirinktam vlog'ui. Visi šie informaciniai lapai gali būti sudedami į vieną aplanką, kuris būtų klasėje ir kurį kiekvienas moksleivis galėtų pavartyti ir susirasti kokį nors sau nežinomą vlog'ą, kurį norės pasižiūrėti.

Užduotis Nr. 3. Moksleiviai pasidalina į grupes. Mokytojas visoms grupėms užduoda vieną temą, kuria jie turės sukurti po trumpą vlog'ą (iki 10 minučių). Pamokos metu peržiūrėkite vlog'us ir aptarkite, kokius audiovizualinius elementus vlog'uose matėte, kas patiko, patraukė dėmesį, kas galėtų būti geriau? Kuo skiriasi vlog'ai? Tikriausiai kiekviena grupė savo temą pristatė skirtingai, net jei aptariamai vlog'ai buvo kuriami ta pačia tema? Tuomet paanalizuokite subjektyvumą kaip reiškinių.